ÇINAR

Oniki tablo

M. Kemal Küçük

Istanbul Şehir tiyatrosu aktörü

İkbal Kitap evi

İSTANBUL
TÜRKİYE MATBAASI
1 9 3 5

CINAR

İlbeyi Kitap Evi

10853

T. C.
MAARİF V.
DERLEME
MÜDÜRLÜĞÜ

870

ÇINAR

Oniki tablo

M. Kemal Küçük

Istanbul Şehir tiyatrosu aktörü

1935 AD 870

İkbal Kitap evi

İSTANBUL
TÜRKİYE MATBAASI
1935

Bu piyes değerli san'atkâr
CEMAL REŞİT
tarafından bestelenmiştir.

2310006235

ROLLER

Çınar
İblis
Birinci yobaz
İkinci yobaz
Hokkabaz
Hokkabazın yardağı
Mehmet: genç köylü
Gül: köylü kızı
Kır kahvecisi
Katina
Hırisula
Hacı Alilerin damadı
Bir ihtilâlci
Birinci adam
İkinci adam
Kır perileri, At cambazları, Oya satan kızlar, Yemiş satan ihtiyarlar, Bir kaç çocuk.

Bu piyes İstanbul Şehir tiyatrosu
ve Halkevlerince onaylanmıştır.

Birinci tablo

Gece.. Sahne ortasında ihtiyar, asırlık iri bir Çınar gövdesi.. Yukardan bütün sahneyi kaplıyarak sarkan bir kaç dal ve yeşil yapraklar... Dipte yokuş aşağı görünen «Viranlık nahiyesi»... Sağ tarafta, ikinci plânda kuru dallarla çevrilmiş küçük kır kahvesi..

(Dört kır perisi, beyaz tüller içinde.. Çınarın etrafında halka olmuşlar, raksediyorlar..)

Koro — Tarihin etrafında.. Dönüyoruz, dönüyoruz..
Bir yanda yanıyoruz.. Beri yanda sönüyoruz..
Ey Çınar, ulu Çınar!. Uyan, uyan sayıklama!
Bil ki granit gibisin!.. Artık yeter uyuklama!..

Tarihin etrafında.. Dönüyoruz, dönüyoruz..
Bir yanda yanıyoruz.. Beri yanda sönüyoruz!..

«Uzaklaşırlar... Sahne musikisi»

(Çınarın gövdesi yavaş yavaş bir kapı gibi açılır, içinden bembeyaz saçı sakalı büklüm büklüm uzamış, beyaz elbiseli, beyaz mantolu bir ihtiyar çıkar; yavaş ve ağır adımlarla öne doğru ilerler.. Bu klasik elbiseli ihtiyar, Çınarı temsil ediyor..)

Çınar — (*Mırıldanır gibi*) Tarihin etrafında dönüyoruz, dönüyoruz.. Tarih!! İşte o benim!.. Bu kır perileri.. Bu esatirî mahlûklar; gündüzleri kırların

sıcaktan çatladığı, geceleri yaprakların çiğ taneleriyle hışırdadığı mevsimde dört bir yanımda dönerler.. dönerler.. Ve sanki beni dile getirmek isterler.. Tarih!.. Bu hatır gönül gözetmeden asırları birbirine bağlıyan, vakaları önceden tahmin etmek istemeyip te ancak olup bittikten sonra araştıran mütecessisle bir yaştayız. Bu başlangıcı ve sonu meçhul olan ihtiyarla kırklarımız karışık!!.. O beni, kendimden iyi bilir, ben de onu kendisinden daha iyi tanırım!. O benim bütün sülâlemi, dedelerimi, akrabalarımı tanır! Benim bir akrabam varmış ki yıllarca dallarından kanlı insan kelleleri eksik olmamış, benim bir akrabam varmış ki bir hakanın rüyasında bağrından fışkırmış, dünyaya dalbudak salmış... Öyle akrabalarım olmuş ki, gölgelerinde hep yağız çehreli cengâverler, hep aksaçlı feylesoflar dinlendirmişler.. Öyle akrabalarım olmuş ki kölelik etmiş milletler, dudakları susuzluktan çatlamış yurtsuz ve hasta insanlar, aç kalmış, atılmış piç çocuklar, şeytanın körüklediği yangınlar görmüşler... Yer yüzünde öyle akrabalarım var ki nakışlı gölgeleriyle ancak sevişen çiftleri sarmışlar, yorgun çiftçileri dinlendirmişler... Ne mutlu onlara!.. Bana gelince... Yıllardır bu toprak tümseğinden hep bu «Viranlık nahiyesi» ne bakıyorum... Mültezimlerin, ağaların, hacının, hocanın, eşkiyanın taun gibi kasıp kavurduğu, yerlilerini sıtmanın safra gibi sararttığı, çocuklarının karnını davul gibi şişirdiği bu viranlığa, bu bakımsız kasabaya bakıyorum... Hey tanrım!... Toprağa feyzü bereket versin diye yağdırdığın yağmurları niçin sonradan bir zehirli bataklık haline sokuyorsun da bu

biçarelere, bu eli kolu bağlı bir avuç insana hastalık veriyorsun?.. Niçin?!. Bu yetişmiyormuş gibi taşlı kara toprakları eşeliyerek karınlarını doyurmıya uğraşan bu fukaraların ağzındaki son lokmayı da zalimlere peşkeş çekiyorsun! Hem onların bir hacısı hocası var ki hep seni öne sürüyor.. Sana giden yolu gûya biliyormuş gibi iman edenleri dalâlet yoluna saptırıyor.. Hey Tanrım! Sana fırtınalı günlerde çırpına çırpına, haykırıyor, isyan ediyorum!.. Sen ki göklerin hâkimisin! Niçin zalimlerin başına bu sefer de taş yağdırmıyorsun?.. Niçin göklerini gürletip te bu soysuzları korkudan çatlatacak kadar korkunç sesler çıkarmıyorsun?. Hani sen dehşetini bir tarihte göstermişsin?. Niçin tekrar etmiyorsun?. Artık yeter!!.. Biraz da rahmetini, nurunu buraya, bu viranlığa serp !.. *(Sükût)* Ne düşüncesizlik.. Behey bunak! Behey sarsak! Göklere haykıracağına, yer yüzündekilere seslen! Onları uykusundan uyandır da harekete getir!!.. *(Bağırarak)*Hey uyanın!.. Kalkın!!.. Ocaklarınız bütün bütün sönmeden, gözlerinizin ışığa bakacak kuvveti varken bu ağır uykudan uyanın!!.. Günlerdir buradan geçen meçhul kahramanların mırıldandıkları kurtuluş havasını gelin siz de dinleyin! Uyanın!. Bu evvelâ yatağına doğru çekilen, sonra dışarıya, dört bir yana akacak olan sele siz de katılın! Onlar şimdilik mırıldanıyorlar.. Fakat hınçla!!. Sonra bağıracaklar!!. Arslan şimdilik kafeste... Lâkin kurtulması yakın!!.. O, kükreyecek!!.. Haykıracak!!.. Uyanın!!.. Ne oldu sizlere?.. Siz böyle uykuya alışık değildiniz!!.. Uyanın!!.. Kalkın!! Siz de haykırın!! Haykırın!!..(*Durur.. Sükût..*) Ne tuhaf?.. Sesim bir adım öteye bile gidememiş!!

(Çok derinden perilerin sesi duyulur... Çınar, içini çeker. Büyük bir yas içinde ağır ağır ve çökmüş bir halde yerine doğru ilerlerken)

Yine onlar.. Yine onların içli musikisi.. Ve yine.. Bu sonsuz uyku!!...

(Ağacın içine girer, kapıyı kapar..

Peri kızları yine raksederek çınarın etrafında dönerler.. Şarkılarını tekrar ettikten sonra uzaklaşırlar, derin bir sessizlik.. Iki yobaz, soldan ve dip plândan gelirler. İkisi de takoz gibi tostoparlak ve güdük, bir mısır gibi tıkız, aynı zamanda bodurdur.. İkisi de birbirine harikulâde benzer.. Kıyafetleri de birdir.. Hulâsa bir çift abdesane takunyası gibi iğrençlikte ve pislikte birbirinin eşidir.

Çınarın altına gelirler.. Yanyana dururlar.. Sırtlarında torbalar, ellerinde birer sopa vardır.)

Birinci yobaz — *(Göklere bakarak.. derinden)* Allah ! !...

İkinci yobaz — *(Aynen)* Allah ! !...

Birinci yobaz — Yorulduk ! !

İkinci yobaz — Evet ! !

Birinci yobaz — *(Esniyerek)* Uyusak!

İkinci yobaz — *(Esniyerek)* Hay hay! !..

Birinci yobaz — Bu çınarın altı pek rana mollam! !..

İkinci yobaz — Hay hay; münasip ve rana! !..

Birinci yobaz — Öyle ise... Bismillah!!..

(Heybesini yastık gibi kor,yatar)

İkinci yobaz — Destur ya Allah!

(Heybesini yastık gibi kor, birincisile yanyana yatar)

Birinci yobaz — (*İçini çekerek*) Hımmmmmmm!!..

İkinci yobaz — (*İçini çekerek*) Hımmmmmmm!!...

Birinci yobaz — (*Horuldayarak*) Horrr!!..

İkinci yobaz — (*Horuldayarak*) Horrr!!...

(Horultu bir müddet devam eder; Çınar, yavaş yavaş kapısını açar, çıkar, eşikte durur, domuz gibi horuldayan bu iki yobaza hayretle bakar..)

Çınar — Garip şey!!.. Bu domuz horultusu mu??.. Yoksa bir canavarı mı boğazlıyorlar?.. Yoksa bir büyücü eski bir temel direğini mi destereliyor? Yoksa bu iki..

(Bir adım atarak kapıyı kaparken, kapı arkasında gizlenmiş olan İblis birden fırlar)

Oooo!!. Bu da kim?..

İblis — *(Müstehzi ve kırık dökük)* Ben?!! Ben?!! Hahahay!!. Ben mi?.. Bunların ikisiyim!!. İki... Fakat bir!!! Çok... Hem pek çok!.. Fakat yine bir!!! Yine ben!.. Hep ben!!..

Çınar — Ne tuhaf konuşuyorsun?!!..

İblis — Tuhaf değil!!.. Hesaplı, ince konuşuyorum!!.. Fakat ne bir bilgiç, ne de bir centilmen gibi.. Kelimelerim bir balık iğnesine benziyor. Ucunda yem var.

Çınar — Anlamıyorum!.. Yoksa sen bir sihirbaz mısın?.

İblis — Sihirbaz değilim!.. Fakat her sihirbaz benim adımı çağırır, büyüye inanan budalalara beni

avucunun içinde bir hap gibi yuvarladığından bahseder. Fakat yalan! Ben ne ele sığarım, ne avuca!!.. Ben insan beyninin incecik ve karışık yollarında bir Rus balerini gibi parmaklarımın ucunda gezmesini bilirim. Müz'iç bir dilenci gibi kalp kapısının önünde bekler, onu aralık bulunca içeriye sıvışırım.. Yahut olmazsa mandallarını gevşetinceye kadar onu kurcalarım.. Fakat bu gördüğün iki tosbağanın yularlarını elime almak için zahmet çekmedim... Çünkü onların yuğrulduğu tekneye ben su katmadığım halde mayaları bozuk çıktı.

Çınar — Neden mayaları bozuk?.. Kabahat kimde?.. Babalarında mı, yoksa analarında mı?..

İblis — Sağdakinin babası dindar bir zampara idi...

Çınar — *(irkilerek)* Anlamadım!?..

İblis — Anlamadın değil mi?.. Babası yaman bir «hulleci» idi. Gözüne kestirdiği her kadını kocasından iki üç gün için ayırtırdı.. Soldakinin babası ise... *(susar)*

Çınar — Niye sustun?..

İblis — Söyliyemiyeceğim!!.. Ben ki en karışık ve üç meçhullü «zina» muadelelerini kolaylıkla halledebilen bir riyaziyeciyim, bunun anasının kurmuş olduğu muadeleyi bir türlü halledemedim.. Anası, tekkeler kurdu, tespihi elinden düşmiyen bir hacı kadındı.

Çınar — Her şeyi fena görüyor, fena söylüyor, fena anlatıyorsun!!. Müsaade et, sana: «fena» diyeyim!

İblis — Teşekkür ederim ihtiyar!.. Beni yavaş yavaş tanımaya başladın!.. Halbuki doktor Faustla tanışmış olsaydın beni tanımak için bu kadar zahmet çekmezdin!!..

Çınar — Peki ama senin asıl ismin nedir?

İblis — Benim ismim!! Dünyada ne kadar insan varsa o kadar ismim var!!. Fakat bu kılığa girdiğim zaman bir tek ismim var.. Çünkü bu benim hakikî hüviyetim!!

Çınar — Bir yolcu musun?? İşin gücün ne senin?.

İblis — Bu gecelik bir yolcu.. İşim gücüm şimdilik üfürükçülük!!. Ben aslında bütün sanatları, fenleri, ilimleri bilirim. Fakat dedim ya.. Şimdilik bu iki tosbağanın yanında çalışıyornm.. Lâkin çırak gibi değil.. Ustalarıyım! Üfürükçülüğü severim.. Çünkü sermayesi az.. Kazancı çok!. Her zaman için de müşterisi var.. Yarınki panayır için geldik.. Yalnız bir şey soracağım.. Bu civarda hiç doktor var mı?..

Çınar — Doktor mu?.. Ne gezer!!..

İblis — Ohh.. Çok iyi.. Çünkü bu işi görürken doktorluktan, doktorlardan nefret ederim.. Göreceksin, yarın ne ustalıkla hastalığa hastalık katacağız!!.. Göreceksin kızları nasıl dul, kısırları nasıl gebe, ihtiyarları nasıl genç, gençleri nasıl kısır yapacağız... Bu sağdakinin binbir yamalı, geniş yakalı büyük bir gömleği var. Bu onun bütün hayvanlık sermayesidir.... Soldakinin tükürüğü her derde devadır. Tükürüğünde ne yok!!.. Sanki salyası binbir hastalığın usaresi... İster misin, ihtiyar, bunların kim olduğunu sana daha iyi anlatayım?!.. Bu benim için gayet kolay.. Geriye doğru gideceğiz!!

Çınar — Nasıl geriye?. Nereye doğru?..

İblis — Geriye.. geçmişe... İhtiyarlar bu yolu yalnız tahayyül ederler, her kese anlatırlar. Fakat hakikatte oraya gitmesini bilmezler... Ver elini bana!!..

(Çınar çekinerek elini verir. Sahne birdenbire kararır.)

İkinci tablo

Siyah parlak muşamba perde önünde.. Perdenin sol tarafında dört köşeli bir pencere vardır... Sağda kırmızı bir fener. Bir Lâternanın çalındığı duyulur.. "olmadığı takdirde mandolin ve rumca şarkı„ Çınar ve İblis sol köşede görünürler.

İblis – Yıllarca geriye gittik ihtiyar dostum!!.

Çınar – Evet geriye gitmek kolay.. Fakat ilerisi.. güç!!. İlerlemek, ileriye atılmak...

İblis – Sus!!.. Bir politikacı, bir anarşist, kanı kaynıyan bir genç gibi konuşmaya başladın!!.. Halbuki geriye geldiğimiz bu devirde bu dille konuşmak yasak!.

Çınar – Neden?.. Ben düşüncelerimi. içimdeki heyecanı söyliyemez, anlatamaz mıyım?..

İblis – Hayır!!.. Dağda ve bu çenberden uzak büyüdüğün ne belli?!. Halbuki şu sokağı sapınca cılız kalmış bir akraban, yarı kahve, yarı meyhane gibi bir yeri yıllardır gölgelendiriyor... Görsen ne sıskacık, ne sessiz ve ne sabırlı... Her geçen manda arabasının mandaları ya kabuklarını dişler, yahut tekerleğinin katranlı dingili onun gövdesinde bir yara açar. O cılız vücudunda daha neler yok!!.. En keskin kamalarla çizilmiş yaman tulumbacı, usta hırsız ve fermanlı katil isimleri var...

Çınar – Artık yeter anlatma!!.. Zira azap ve ıstırapları öyle acı anlatıyorsun ki...

İblis – Dur daha, ihtiyar! Bu karışık sokaklardan çıkıp

da kırkbeş dakika yürürsen ayı çengellemiş başaşağı uyuyan yarasanın, ışığa düşman hükümdarın sarayını göreceksin!! O karanlığı seviyor. Şimşeklenen, ışıklanan kafaları koparıyor!!.. Ya bu sokaklar?!.. Şehvetin keskin bir sarhoş sidiği gibi koktuğu, her çeşit lehçenin çiftleştiği, şifa bulmaz hastalıkların parayla satıldığı ya bu sokaklar!?... Acele etme ihtiyar!!! Şimdi göreceksin, bizim iki tosbağa birer medrese çömezi kılığında gelecekler. Fakat işin daha evelisi var... Gel şuracığa saklanalım!!..

(Sol taraftan kaybolurlar)

Hırisula— *(Sağdan gelerek)* Katina; elâ na sepo!

Katina — *(Yarı sarhoş, paçavra gibi.. Soldan gelir)* Mori Hırisula ne var?..

Hırisula— Ah! asta kale! çıldırazaim!

(Şarkı)

Elâ psihimu, elâ pulimu!
Afista! afis de! ta pismata...
Elâ psihimu, elâ pulimu!
Ah! ke min akus! ah ta psemata...

(ikisi beraber)

O Samyotis to Samyotaki Samyotaki!
Pu forai strava to mavrotu fesaki
O Samyotis to Samyotaki, Samyotaki
Otan mesi ton tremi ollo to sokaki!

Katina — Bu gece.. biliyorsun Hırisula!! Keyfim!!.. Cam, çerçeve olla kırazağım!!.. Ama bilirsin niçin?..

Hırisula— Yati Katinamu?..

Katina — Yati?. Yati?.. Ben de bilmiyorum!!.. Keyfim.. İste bukadar.. Bu gece dunyanın...

Hırisula— Eh!.. Sopa!.. Korkarım yine Katsoyani ile kabak çektiniz...

Katina — Ma to seo çok değil!!.. Bir kaç nefes!!..

Hırisula — Vre hameno kormi gebereceksin ! !.. Vücudundaki çıban azacak yine... Bugün gittin doktora?.

Katina — Asto diyavolo doktor!!.. Bizim çaça koydu üstünde biraz çiroto.. Oldu bitti. ..

Hırisula — Nah! kesi ke i çaçasu ! !

Katina — Sopa mori!.. Yades.. Na. İki piliç müsteri geliyor!!.. Stasu! Stasu !

(Birinci ve ikinci yobaz henüz tüyü sakalı gelmiş iki medrese çömezi kıyafetinde görünür... Sarıkları koltuklarının altında. Etrafa korka korka bakarlar.)

Birinci yobaz — Aman.. Görmedi ya!!..

İkinci yobaz — Hayır..

Birinci yobaz — Sabri hoca idi değil mi?..

İkinci yobaz — Evet..

Birinci yobaz — Nereye kayboldu ?..

İkinci yobaz — Lehli karının evine girdi ! !..

Birinci yobaz — Çok korktum yahu !!.

İkinci yobaz — Neye korkuyorsun!!. O bizden korksun! Ondan evel biz meşihate davranırız!

Birinci yobaz — Ne ise.. Şimdi işimize bakalım... Bak mollam! Haspalara bak!!.

İkinci yobaz — Dur acele etme!!..

Katina — *(Nara atarak birincinin üzerine yıkılr)* Ah!.. Yandım!!. Afendakimu, passakamu!! Vre! Ben seni piliç gibi çatır çatır yerim.

Birinci yobaz — *(Sulu sulu gülerek)* Hani nerde gel ye bakayım!.. Haydi gel !!.. Bakalım sen mi beni yersin!!. Yoksa ben mi seni yutarım!!. Allah!.. Mollam şuna bak!! Lokman hekim efendimizin emri yerine getirilmez mi a canım!! *(şaklabanlık)*

Hırisula — Haydi çok söylenme zevzek!!

(Birinci yobazı kendine çeker)

Katina — *(İkinci yobazın yanına gider, yobaz ona birçimdik atar)* Ooh!! Hayvani!! Canımı yaktın !!..

İkinci yobaz — Dur daha bak sana neler edeceğim!!

Birinci yobaz — Mollam! Sabah namazına yarım saat kala yola düşelim olmaz mı??.

İkinci yobaz — Olur ama.. İşi bilir. Namazı kazaya uğratırız daha iyi !!.

Birinci yobaz — Aman mollam.. Seni pek acûl görüyorum. Bu kadarı fazla!!.

İkinci yobaz — Nefis bu mollam! Nefiste teenni olmaz. Teenni rahman eseridir..
Halbuki bu gece işimiz şeytanıracime kaldı. Bak hatuna bak!!.. İblis gibi insanı dinden imandan ediyor... Elâ!!. Elâ!!.. Haçın, putun aşkına elâ şeytan karı!!. İblis karı!!. İblis!!..

(İki yobaz, kollarında kadınlar, muşamba perdenin arasından içeri girerler...
Birkaç saniye sonra pencerede kızıl bir ışık belirir, insan gölgeleri birbirine karışır..
İblis ve Çınar saklandıkları köşeden çıkarlar..İblis telâşlıdır.)

İblis — İşittin ya ihtiyar!!.. Bu gece benim dostluğumu istiyorlar..

Çınar — Senin dostluğunu mu?. Ne diye?.

İblis — Duymadın mı?. En sonda benim adımı nasıl karıya perçinledi!!.. Bu gece bu iki zıt cinsiyetin arasında mutavassıt olarak ben varım!!.. Duymadın mı? En sonda yalnız benim ismimi söyledi!!.. Çünkü şehvetin alevlendiği yerde benim dostluğuma ihtiyaç vardır. Ona çiçeği bur-

nunda bir frengi aşılayacağım. En sonda yalnız benim ismim!!.. İblis!!..

Çınar — *(Büyük bir hayret içinde . Sendeler .. Titreyerek ellerini yavaş yavaş yukarıya doğru kaldırır.. Boğuk bir sesle haykırır)* Allahım! Allahım!!..

(Sahne musikisi)

İblis — *(Çınarın haykırışiyle büyük bir ıstırap içinde kıvranır.. Bütün vücudü yavaş yavaş kıp kızıl bir renk alır.. Sahnenin ışıkları ağır ağır kararır.. Yalnız İblisin bulunduğu yerde kızıl bir alev belirir.. Sonra kıvrana kıvrana söner.)*

Üçüncü tablo

(Çalılık fonu önünde... Şafak sökmek üzeredir, kuşların cıvıltısı... Arasıra cırtlak bir karga sesi yavaş yavaş uyanan musikinin ahengini bozar..)

Genç köylü — *(Sıtmadan bitik bir halde.. Sırtında bir dağarcık.. Başını, yere çömelmiş olan köylü kızın dizine yaslamıştır. Elindeki değneğe yaslanarak kalkmak ister.)* Gül, takatim yok!. Kalkamıyacağım!!.. Gayri kesildi dizlerim!

Köylü kız — Ama olmaz ki... Kasabaya ne kadarcık kaldı... Çalılığı geçince on dakika!!..

Genç köylü — Yanıyorum Gül!!.. Dudaklarım çatlıyor.. Bir damla su!!..

Köylü kız — Suyun ziyanı var... Karnını davul gibi şişiriyor... Bırak çevrenin ıslak ucuyla dudaklarını sileyim!!..

Genç köylü — Yanıyorum Gül!!.. İçim bağrım fırın gibi!!. Su!!. Bir damla su, Allah aşkına!

Köylü kız — Ant verme arslanım!!.. Su verirsem nöbetin tutar... Sonra nasıl yol yürürsün!!.

Genç köylü — Öyle ise sil dudaklarımı!!.

(Kız gencin dudaklarını ıslak çevre ile siler.)

Köylü kız — (*Hafif bir gülümseme ile*) Seni.. Seni... Bırak çevreyi! Emip te suyunu mu içeceksin??. Seni kurnaz seni!!..

Genç köylü — Nideyim güzelim.. Bu dalak hastalığı beni bitirdi. İşimden, gücümden alıkoydu. Ekinim mahvoldu. Zavallı nineciğimin de eli böğründe kaldı.. Ya sen?. Sana acıyorum Gül!!. Seni sevemiyorum, kollarımın dermanı yok ki.. seni kucaklayım!.

Köylü kız — Üzülme arslanım!!. Elbet kadir mevlâm şifasını verir! Sen azıcık gayretli ol da şu panayıra zamanında varalım.. İnşaallah ağanın sağlık verdiği o mübarek iki hoca da gelir.. Evel allah sonra onların tesirli nefesleriyle bu dertten kurtulursun!

Genç köylü — Bilmem Gül!!. O Hacı Alilerin damadına benim pek inanım yok!!.. Bilirsin a?. Onun etmediği madrabazlık yok!!..

Köylü kız — Deme öyle arslanım!!. Senin sağlığınla oyun edip ne kazanacak?!

Genç köylü — Gül! Sana az oyun etmedi o herif.. Unutuyon mu sarhoş olup ta seni bir gece ulu orta oynatmak istediğini?.. Sonra bana kin güdüyor.. Yanaşmasının kızına nişan olmadım diye.. Benim gönlümün kâhyası değil ki o.. Yanaşmasının kokmuş kızını ben nideyim.. Benim fidan boylu Gülüm varken.. O aklı sıra istedi ki beni bir fende getirip damat etsin! Ondan sonra nineciğimin tarlasından geçen Akçasuyun yatağını kendi kurak toprağına çevirsin!. O ne domuz oğludur o!

Köylü kız — Bırak arslanım; o ettiği kötülükle kalsın.. Haydi artık kalk!!. Omuzuma yaslana yaslana yürürsün olmaz mı?.

Genç köylü — Yanıyorum Gül!!. Bak dudaklarıma.. Susuz toprak gibi şerhem şerhem

çatlıyor ! !. Dizlerim de tutmuyor... Kocaldım gayri Gül!. Gençlikte kocalmak yürekler acısı!!. Nah görüyon mu!!.. Ellerim avrat eline döndü, yumuşacık... Hani nasırları?.. Yatalak oldum, tarladan döşeğe!!.. Korkarım çok sürmez.. Kara toprak beni bağrına bastırır! !

Köylü kız — Rabbim esirgesin! !.. Böyle söz yok! !.. Dur daha bakalım bizim düğünümüz olacak!!.. Çocuklarımız, torunlarımız.. Umudumuzu kesmiyelim allahtan... Bu dalak kimde yok!!.. Köyde doğan, büyüyen herkeste var.. Vezirde paşada bile olurmuş..

Genç köylü — Onların hekimi var!.. İlâcı var!.. Bizim neyimiz var?..

Köylü kız — Onları da, bizi de vareden kadir mevlâm var! !...

Genç köylü — Öyle ise Gül!.. Yalvar!! Adaklar ada!! Bir an evvel bu dertten kurtulayım!!..Bilir misin sana neler alacağım?.. Al kadife üstüne sırma işlemeli bir gelinlik entari .. Al bürümcük duvak... Teller .. Kılaptan işlemeli kunduralar... Sonra şu gerdanına iki beşibirlik... Ya bu ellerin?!.

Köylü kız — (*Sevinçle*) Ellerime kına yakacağım.. Bütün köy kızları, nineler toplanıp kına gecesi yapacağız... Değil mi arslanım? (*Kaval sesi... Bir sürünün çıngırakları*)

Genç köylü — Ayacıklarına da kına yak güzelim olmaz mı?... Sonra gelin göçürme günü! ! Atlılar tozu dumana katacak... Gök kubbe silâh sesleriyle çınlıyacak.. Ben sabahlara kadar durmadan dinlenmeden

oynayacağım.. Pabucumu eskitinciye kadar.... (*Durur, dinler*) ne güzel çalıyor... Ya bir sığırtmaç, ya bir çoban olacak?... Ne yürekten çalıyor!!

Köylü kız — Ne içli... Yüreciğime bir çarpıntı geldi.. Ne içli!

Genç köylü — İçli de.. Sevdalı de... Başı dumanlı de!!. Ne dersen de!! Bu, seven biri olacak!!.

Köylü kız — Belki de vaktiyle sevmiş... Çünkü bilmiyoruz, genç mi, ihtiyar mı??..

Genç köylü — Gönül bu!.. Yaşa bakmaz ki...

Köylü kız — Canım!! Arslanım!!.. Haydi artık yürüyelim!!..

Genç köylü — Yürüyelim... Kendime biraz gelir gibi oldum... Yürüyelim... Bu sesi dinliye dinliye olmaz mı?...

Köylü kız — Ve bana yaslana yaslana, olmaz mı?..

(Ağır ağır kalkarlar, yola düşerler... Kaval devam eder.)

Dördüncü Tablo

(*Siyah muşamba perdenin önünde. Ortada yalnız sarı mahrutî bir ışık. Çınar ellerini kavuşturmuş bir halde.. ortada durur.*)

Çınar – Ne gece?!. İstiyorum ki bu gecenin sabahı olmasın!! İstiyorum ki bir kasırga, bir ikinci tufan tanyeri ağarmadan beni başaşağı etsin, devirsin!!. Yahut hiçolmazsa emici köklerim toprağı deşip fışkırsın da bu gece altımda yatan görünüşte iki yüzlü, iki vücutlu halbuki hakikatte bir maskara kuklacının gıdıkladığı tekbaşlı kara yılanı sarıp boğsun! Fakat neye yarar? Bu kara yılan yıllardır zehrini şifa ve rahmet diye yurdun dört bucağına kusup durmuş.. Neye yarar? Hayır!!. Yarar!! Yarayacak!!.. Yarın için!!. Doğacaklar için!!. Doğanlar için!!. Lâkin ne yazık? Bu kımıldamıyanların, ses vermiyenlerin bir isteğinden başka birşey değil!!. Evet toprağın, dağın, taşın, suyun, yeşilliğin, ağacın, hülâsa ana yurdun isteği bu!!. Demek hakikatte ben bir istekten başka birşey değilim!!. Halbuki o maskara kuklacı bir kuvvettir!!. İstek!. Ve kuvvet!!. Acaba istiyen mi kuvvetli, yoksa kendisini kuvvetli diyebilen mi?. Yaşadığım uzun ve sayısız yılların vak'alarına bakılırsa istek, daima sonunda ateş ve çeklikten kuvvet olmuştur. (*göklere*) Evet Tanrım! İstiyorum!!. İstemeliyim!!.

Ve tstiyeceğim!!. Çünkü önce var olan tarihin bu safhasında da var olmalıdır. İstiyorum ve istiyeceğim! (*Burada timbaninin darbeleri duyulur.. Evvelâ hafif.. Sonra yavaş yavaş yükselir.*) İstiyorum! Nabzımda yıllarca önceki tempoyu duyuyorum. Aynı tempo!!.. Bozkırlar da ilerliyenlerin uğultusu.. Bozkırdan batıya doğru!!. Aynı tempo!!. Hep istiyenler!!. İlerliyenler!!. İsteğin temposu!!. İstiyorum!!. İstiyorum!!. İstiyorum!!.

(*Ağır ağır karanlık.. Çınarın sesi söner.. timbaninin muttarit darbeleri bir müddet devam eder.. Sonra sessizlik..*)

Beşinci Tablo

(Kır kahvesinin içi.. Sapsade bir fon.. Üç küçük iskemle.. Bir bodur tahta masa.. Ve bir isli petrol lâmbası..)

Kır kahvecisi — Düşünme.. Yarın gece kağnı dere boyundan geçecek.

İhtilâlci — Ya geçmezse..

Kır kahvecisi — Geçecek!!..

İhtilâlci — Geçmezse bütün kurduklarımızın altı üstüne gelecek!!. Müfreze kuvvet bekliyor!!

Kır kahvecisi — Geçecek!!. Ben bu işin kolbaşısıyım!!. Senden evel benim.. ve benimle beraber hepimizin hayatı tehlikede.. Kağnı geçecek!!.

İhtilâlci — İçindekiler??.

Kır kahvecisi — Bir tek kadın!!!.

İhtilâlci — *(Hayretle..)* Bir tek.. kadın mı?!!.

Kır kahvecisi — Evet.. Bir tek ana!! *(Nal sesleri)* Sus!!. Gelen var.. Haydi saklan!! İçeriye, kerevetin altına!!.

(İhtilâlci sağ taraftan telâşla gider. Sol taraftan kapının hızlı hızlı vurulduğu duyulur.) Kimo?.

Hacı Alilerin damadı — (*Dışardan*) Aç!.

Kır kahvecisi — Sen kimsin!

Damat — Aç! Görünce tanırsın!

(Kahveci sol tarafa gider, kapıyı açar, Hacı Alilerin damadı

elinde kamçı, kahveci ile birlikte sahneye girer) Ya!!?? Demek tanımadın!!

Kahveci — Hayır!! Adını bağışlarsan, arslanım belki tanırım!!.

Damat — Hacı Alilerin damadı!!. Arılık köyünün ağası!!. Sen yeni mi tuttun burasını?!.

Kahveci — Evet.. Yirmi gün kadar oluyor.. Evelki sahibi sizlere ömür.. Ben burasını rahmetlinin varesesinden aldım!!.

Damat — Ya!! Hacı Kadir öldü mü?!. Bak hele.. Hiç haberim yok!!. Nerden olacak?. İşten vakit bulup buralara uzanamıyoruz ki.. Ne ise.. Sen bari kazanıyor musun?.

(Ortadaki iskemleye oturur)

Kahveci — Şükür hakka!! Sayenizde ekmek parası çıkıyor ağam.. Gelen geçen oluyor.. Malûm a burası çınar altı. Yolcu uğrağı..

Damat — Evet.. gelen geçen çok olacak.. Çünkü haber aldığıma göre burası âsilerin yolu imiş!!.

Kahveci — Bilmiyorum!!. Gelen geçen çok oluyor ama kim olduklarını bilmiyorum!!

Damat — Bilmiyor musun!? Öyleya nerden bileceksin!! Zavallıcık, hiçolmazsa duymadın mı?. Efendimize baş kaldıranları? Şeriate karşı koymak istiyenleri?

Kahveci — Şeriate karşı mı?!. Rabbim sen bizi muhafaza et!!.

Damat — Ya.. Ama fetva var.. Fetva çıktı.. Hepsi öldürülecek!!.

Kahveci — Kimler?!

Damat — Dedik a! Âsiler!!.

Kahveci — Rabbim sen bizi şerlerinden muhafaza et!!.

Damat — Haydi bakalım, bana bir okkalı yap!. Ama köpüklü, şekeri çok!. Tiryaki işi olsun!.

Kahveci — Başüstüne ağam! *(Sağ tarafa gider).*

Damat — Aptal.. Dünyasından haberi yok!.

(Tabakasını çıkarır, sigara sarar, yasemin ağızlığa takar, yakar, bu ara kahveci kahve ile gelir.)

Kahveci — Buyurun ağam!.

Damat — *(Bir iki yudum içtikten sonra)* Şurada, çınarın altında uyuyan iki hoca var. Gördün mü onları?!

Kahveci — Hayır görmedim!. Malûm a. Kısmet olursa sabaha panayır var.. Köylerden, öteden beri den gelen giden çok olur..

Damat — Biliyoruz.. Sen şimdi daha kalabalık basmadan onları git uyandır, buraya getir!. Şey de!. Şey çağırıyor sizi de.. Yahut birşey söyleme!. Al getir onları.. Daha ortalık iyice aydınlanmadan!.

Kahveci — Başüstüne ağam!. *(Sol taraftan çıkar. Damat kahvesini hopurdata hopurdata içer. Arasıra dalar. Düşüncelidir Kahveci gelir.)* Uyandırdım ağam! geliyorlar!

Damat — Kalabalık başladı mı?.

Kahveci — Yollarda tektük görünenler var..

(Yobazlar torbalariyle soldan gelirler.)

İki yobaz — *(Hep birden)* Esselâmüaleyküm!

Damat — *(Ayağa kalkar, onlara yer göstererek)* Vealeykümüsselâm. Buyurun!. Buyurun!.

İkinci yobaz — *(Tanıyarak)* Oooo.. Maşallah.. Acanım mollam tanıyamadın mı?! Arılık köyünün ağası, damat bey!.

(Sağ ve sol iskemlelere otururlar)

Birinci yobaz— Maşallah nasıl tanımam!. Veliyünniam ağamızı nasıl tanımam? Hani geçen remezanı mübarekte çiftliklerinde tilâveti Kur'anla, mukabelehandık! Allah kabul eylesin.. Vafir miktarda sofralarında mütene'im olmuştuk!.

İkinci yobaz — Hele valideleri hanımefendi cidden salihatı ümmehattan! Mübarek hatun!

Birinci yobaz— Ya halileleri.. Aman efendim.. Bitemamiha muayyebattan pirüpâk bir hatun!. İnşallah bermurat olmuşsunuzdur!.

Damat — Hamdolsun. Evelallah, sonra tesirli nefesin hocam!. Dokuz ay on gün sonra nur topu gibi bir erkek evlâdımız dünyaya geldi!

İkinci yobaz — *(Gûya memnuniyetinden katılırcasına güler)* Ooh.. Ooh.. Hamden sümme hamda!.

Birinci yobaz— Elbet.. Elbet.. Mücerreptir efendim mücerrep!.

İkinci yobaz — Efendim keramet mollada değil!. Kamiyste.. O ne mübarek kamiystir o!..

Birinci yobaz— Toramanın adı?!,

Damat — Tenbihin üzere hocam göbek adı Mahmut, küçük adı Zülfü!.

Birinci yobaz— Ha.. Öyleya.. Fakirin adı.

İkinci yobaz — Demek mollam!. Ağanın mahdumiyle üç yüz seksen altıncı oluyor..

Birinci yobaz— Öyleya tamam! Tamam.. Üç yüz seksen altıncı çocuk!.

Damat — Eh hocalarım.. ne emredersiniz ?

İkinci yobaz — Fakiriniz.. şekeri ganice, kahvesi vafir, köpüklü bir okkalı kahve!.

Birinci yobaz— Fakiriniz de hâkeza..

Damat — *(Kahveciye)* Duydun a.. İki okkalı kahve.

Kahveci — Başüstüne. *(Sağa gider)*

İkinci yobaz — Eh. Hayrün lena ve şerrün liadâina!.. Ağam sen mi bizi çığırttın?

Damat — Evet!. Büyük bir müşkülüm var.. Evelallah sonra siz, bu işin bir kolayına bakarsınız!

Birinci yobaz — Müşkülünüzün halline sarfıgayret ederiz.

İkinci yobaz — Elden geleni diriğ etmeyiz!.

Damat — *(Gizlice)* Büyü, sihir, tılsım yapabilir misiniz?!.

Birinci yobaz — Daniskasını!.. Yıldızları gökten indiririz.

İkinci yobaz — Kurumuş ağacı yeşertir, yeşermişini de kuruturuz!.

Birinci yobaz — Aşkuşevkle gerdeğe girmiş bir çifti anı vahitte birbirinden soğutabiliriz.

İkinci yobaz — Rüya tabirine ve define taharrisine muktediriz!.

Birinci yobaz — Bakırı, tutyayı altın yaparız!.

İkinci yobaz — Sırçayı, firuzeye, zümrüde, akike ve biaynihi elmasa benzetiriz.

Birinci yobaz — Leventleri, şehbazları, pehlivanları, hasnaları, müstesnaları akamete düşürür, kuvvetten eder, uyuz köpeğe çeviririz!.

İkinci yobaz — Seyyibeyi bâkire..

Birinci yobaz — Sâlhurde ihtiyarı henüz bülûğa ermiş bir şâbemret..

İkisi birden — Yapabiliriz!!

Birinci yobaz — Ve daha neler.. neler..

İkinci yobaz — Gaipten haber veririz!. Derpiş edilen seferin, ticaretin, aktin netayici hayırlı mı olur, fena mı olur?. Evvelinden söyleriz!.

Birinci yobaz — Ve daha neler.. neler...

İkinci yobaz — Her maraza, her derde deva buluruz.

Kapanmaz yaralara merhem süreriz! Kel oğlanı zülüflü, perçemli bir nevcivana benzetiriz.

Birinci yobaz — Ve daha neler.. neler !

İkinci yobaz — Evet.. Ve daha neler.. neler !.

(Kahveci hocalara kahveleri verir.)

Damat — Öyle ise hocalarım dinleyin!.

(İki yobazın ortasında, ellerini omuzlarına koyarak gizlice anlatmıya başlar.)

Bizim köyün yanıbaşında hiç hazetmediğim bir keratanın büyücek, sulak bir toprağı var. Hoş görünüşte yer onun değil, ninesinin! Fakat işin başı o!. Hem gözü pek bir oğlan .. Arasıra bana meydan okuyor. Hele onun bir yosma nişanlısı var, hay anasının kahpe kızı... Onu bir elime geçirsem...

(Bu meclisi kahveci kimseye sezdirmeden sonuna kadar takip edecektir.)

İkinci yobaz — Eh, sonra ağam!.

Birinci yobaz — Evet, sonra ağam!

Damat — Kahpeyi bundan dört ay evel elime bir güzel düşürmüştüm ama kerata imdadına yetişti! Ama şimdi dalaktan uyuz köpeğe döndü. Baş vurmadığı ilâç kalmadı! Ona sizleri sağlık verdim. Hazır fırsat ele geçmişken keratanın kuyruğunu kısalım. Nişanlısiyle dün akşam yola düştü. Ben gece karanlık basınca kısrağıma atladım; dörtnala koştum. Onlardan evel ikinizi görüp işi bir hale

yola koyayım deye!. Şimdi oğlanı fentle, büyü ile, ömrünce yatalak etmeli.. Yahut büsbütün öldürmeli! Yosmaya da ahtım var.. Onun gönlünü çelip bir paralık etmek istiyorum!. Sonunda ya taşlansın!. Yahut sürgün olsun oruspu!.. Ben bunların ikisini de bir kurşunla temizlemesini bilirdim ama işime gelmez.. Hükûmetle, ötekile berikile dalaşmağa vaktim yok!. Sonra itibarımı da kaybetmek istemem!.

Birinci yobaz— (*Torbadan büyü kitabını çıkarıp göstererek*) şu kitabı göruyor musun?!. Biiznillâhitaalâ bu kitap sayesinde her işin âsan olur amma!!!

İkinci yobaz — Evet bu öyle bir kitabı müstetap ki yer yüzünün bütün müşküllerini halle kadir amma..

Damat — Anladım... İstediğiniz kadar çiftliğimde misafir kalırsınız.. İstediğiniz gibi yer, içersiniz. İstediğiniz kadar para veririm.

Birinci yobaz— Yoo.. Demem o demek değil !.

İkinci yobaz — Ha.. Evet.. Demem o demek değil..

Damat — Öyle ise..

Birinci yobaz— Efendim maslahatı evelinden iyice bir derpiş etmeli !

İkinci yobaz — Bu bir emriasirdir.. Zaman ister, mekân ister !

Birinci yobaz— amma sizi bermurad etmek biiznillâhitaalâ elimizdedir..

Damat — Hem haber aldığıma göre âsilere de yataklık ediyormuş!

İkinci yobaz — (*Hayretle*) Âsilere mi??.. Şu mel'unlara mı??..

Damat — Evet. Ama şimdi fetva var.. Kanları helâlmiş!!..

Birinci yobaz — Elbet şer'işerife karşı koyanın katli vaciptir, farzı ayındır!!.

İkinci yobaz — Öyle ise işimiz kolaylaştı.. *(diğer yobaza)* Bak mollam bize dünyevî ve uhrevî rütbeler de mukaddermiş...

Birinci yobaz — Hâzaminfazlırabbi!!..

İkinci yobaz — Demek onlar şimdi bize gelecekler... Ama biz onları tanımayız!...

Birinci yobaz — Adlarını bir söylesen ağam!.

Damat — Keratanın adı Çavuşoğlu Mehmetdir.

Kahveci — *(Birden atılarak)* O mu?. Ahh! O keratanın oğluna benim de kinim var! O ne soysuz köpektir o!.

Damat — (*Hayretle*) Vay sen onu tanıyor musun?

Kahveci — Nasıl tanımam! O ne köpoğlu köpektir o.. Bırak ağam onu ben haklayım!..

Damat — Yok onu birdenbire öldürmemeli.Ona işkence etmeli!. Etlerini cımbızla koparmalı!.

İkinci yobaz — Ya kızın adı ne?.

Damat — Kızın adı Gül!.

Birinci yobaz — (*Tekrar ederek*) Demek erkeğinki: Çavuşoğlu Mehmet, kızınki: Gül!. Alâ!.

Damat — (*Kahveciye*) Sen sır tutmasını bilir misin?

Kahveci — Aman ağam biz ser veririz de sır vermeyiz!. Benden yana korkma! Senin gibi anlı şanlı bir ağaya canım kurban!

Damat — Öyle ise.. onları gözetlersin.. Panayıra gelir gelmez hoca efendilere onları göz ucuyla gösterirsin!. Olmaz mı?. Sonra yarın köye gel, davarımdan beğendiklerini seç al.. Hediyem olsun!..

Kahveci — Varol ağam.. Ömrüne bereket ağam..

Birinci yobaz — Bak işte sana da kısmet çıktı!.

İkinci yobaz — Allahın hikmetinden sual olunmaz!. Bak nerden nereye, ha mollam?

Birinci yobaz — Öyle!.. Öyle!..

Damat — Şimdi ben gidiyorum.. Buralarda görünmek istememl. Hem işin içinde başka iş var. Yolumu âsilerden kollayanlar varmış. Kalabalık basmadan dereboyunu tutar, köye varırım!.

Kahveci — *(Atılarak)* Sakın ha ağam!. Dereboyu tehlikeli imiş!. Yolcular söylüyorlar..

Damat — Öyle ise.. Boztepeyi aşar, giderim!.. (*Koynundan para çıkarıp hocalara verir*) Şimdilik hoşça kalın.. Çiftliğe beklerim!. (*Kahveciye para verir*) Seni de!. Eyvallah!

Birinci ve ikinci yobaz — İzzü saadetle, şerefle, devletle ağam!.

Kahveci — Güle güle ağam!..

İkinci yobaz — Ne dersin mollam?.

Birinci yobaz — Sus!. Sus!. İşimiz iş!. Dur bakalım.. Kitaba bir göz gezdirelim.. (*Kitabı karıştırak bir yerinden okur:*) Liakdüllisan yazıp ekmek içine koyup hımara verip kulağına diyesin ki..

İkinci yobaz — Bu vevfk işimize uymaz.. Başka..

Birinci yobaz — *(Kitabı karıştırarak okur:)* Eğer matlup ateşe taalluk olursa ateşe göme; eğer turaba taalluk olursa yere göme; eğer âbî ise suya vere; eğer badî ise yele asa; ve hem kendu..

(Okurken muşamba perde kapanır)

Altıncı tablo

(Bu iki tablo arasında yaklaşan bir davul zurna sesi ve gittikçe artan halk uğultusu.
Birinci tablodaki dekor.. Vakıt gündüz.. Köylü kadın ve erkek satıcılar...Çınarın sağ tarafında yobazlar mıska vesaire satmakla meşgul.. Sol tarafında hokkabaz ve yardağı hokka oynatıyorlar.. Kır kahvecisi, arasıra elinde tepsi, kalabalık arasında gidip gelirken görünür..)

Kalabalık — Viranlığın panayırı ,
Açılıyor ey ağalar!!
Viranlığın panayırı
Biriciktir ey ağalar !.

Müşteriler gelin , gelin !
Mallarımız birer gelin ...
Viranlığın panayırı,
İncisidir bütün elin !.

Atlılar — *(Sağdan tahta atlar üstünde, kamçılarını şaklatarak bir sıra halinde sahneye girerler.)*

Atlarımız şahlanıyor !.
Atlarımız.. Atlarımız!.
Gümüş nalla nallanıyor !.
Atlarımız.. Atlarımız !.

Kamçımızı şırak.. şırak..
Rüzgârlarda şaklatarak..
Küheylandır atlarımız..
Pek yamandır atlarımız !..

Köylü kızları — (*Ellerinde oyalarla dolu küçücük sepetler.. Soldan girerler*)
Oyalar.. Oyalar . Tatlı hulyalar..
Kır çiçekleridir.. Al, morlu oyalar..
Çevrelerin süsü.. Kızların süsü..
Oyalar.. Oyalar.. Al, morlu oyalar!.

İhtiyar köylüler — (*Ellerinde muhtelif yemiş ve meyva sepetleri.. Sağdan girerler*)
Toprağın bereketi.. Güneşin ılık nuru,
Renk verdi yemişlere, can verdi yemişlere
Toprağın bereketi.. Güneşin ılık nuru
Birleşince yağmurla can verdi yemişlere.

Hep birden — Viranlığın panayırı..
Açılıyor ey ağalar!!
Viranlığın panayırı..
Biriciktir ey ağalar!!

Atılılar — Atlarımız . Atlarımız!.

Kızlar — Oyalar.. Oyalar.. Al, morlu oyalar..

İhtiyarlar — Renk verdi yemişlere, can verdi yemişlere..

Hep birden — Müşteriler gelin! gelin!
Mallarımız birer gelin!.
Viranlığın panayırı
İncisidir bütün elin!..

(*Kalabalık dağılır... Kimi bir satıcının etrafında. kimi yobazları dinlemekle, kimi hokkabazı seyretmekle meşgul..*)

Birinci yobaz — (*Elindeki renkli mürekkeplerle yazılı - tılsımlar , vefklerle dolu uzun bir kâğıdı göstererek*)

Yel için, bel için, baş ağrısı, diş ağrısı, karın ağrısı, kulunç için, akron için biiznillâhitealâ şafidir!. Vafidir...

İkinci yobaz — (*Elindeki muskaları göstererek*) Mücerreptir, her kim ki havaleye uğraya.. Veya sihre, büyüye bendedile.. Veya kara sevdaya, kalp sıkıntısına müptelâ ola...

Hokkabaz — (*Yardak ellerini kaldırıp içinden dua ettikten sonra daireyi alıp çalmaya ve gazel okumaya başlar.. Pehlivan bir kaç defa yardağa «Yapakçı oğlu» diye seslenir.. Yardak aldırmaz.. Nihayet şakşakla daireye vurur, yardak korkar*) Hay Allah canını alsın!. Bu gün de, yarın da, öbür gün de!

Yardak — Allah senin de müstahakını versin! Bu gün de, yarın da, ta mahşere kadar!.

Hokkabaz — Buraya gelir gelmez bir vaveylâdır koptu!

Yardak — O hangi bahçeden koptu?

Hokkabaz — Nedir o?.

Yardak — Mavi Leylâk!. (*Halkta gülüşmeler*)

Hokkabaz — Öylesi değil!.. Bir patırdı, bir gürültü!.

Yardak — Kim kaldırdı, kim götürdü!..

Hokkabaz — Ne söylüyorsun? Her sözün abuk sabuk!

Yardak — Ahbabımdır!.

Hokkabaz — Kim o?.

Yardak — Arnavut Sadık!. (*Halkta gülüşmeler*)

Hokkabaz — Hayır yavrum öylesi değil!.

Yardak — Ya nasıl ustacığım?.

Hokkabaz — Yani her sözün sadrebeki!

Yardak — Pek hoşuma gider usta!

Hokkabaz — Nedir o?..

Yardak — Sert tönbeki!.

Hokkabaz — Oğlum beni dinle!.

Yardak — Kulağım sende..... (*oyunlarına anlaşılmaz bir tarzda devam ederler*)

Birinci yobaz — (*Karşısındaki ihtiyar bir köylüye kitaptan bir bahis okuyarak:*) Eğer bir kişi bir nesne arzu etse, eli ermese veya bir maksudu olsa padişahlar kıtında dünyevî veya uhrevî her ne maksud için olursa olsun bu ayeti arı abdest ile, sıdk ile ve itikad ile bir halvet ve mürtefi yerde iki rekât namaz kılıp okuya...

İkinci yobaz — (*Karşısındaki köylüye*) sana okudum.. Üfledim.. Sıtmanı bu pamuk ipliğine yedi düğümle bağladım.. Hazır ağzımda ismi celâl varken aç ağzını!. (*Saf köylü, itaat eder, ağzını açar, yobaz tükürmeğe hazırlanırken ortalık karışır*)

Birinci yobaz — (*Hokkabaza yumruk sallıyarak*) seni melun kâfir seni!. Okumamı şaşırttın!.

Hokkabaz — (*Yalvararak*) Aman hocam.. Ayaklarının türabı olayım.. Ekmek parası hocam.. Etme yalvarırım!.

Birinci yobaz — Daha öteye git.. Orada soytarılığını et!. Biz burada ismi celâli zikrederken...

İkinci yobaz — (*Birincisini teskine çalışarak*) Canım etme mollam!. Varsın ne haltederse etsin!. O elbet ruzu mahşerde amelinin cezasını çeker...

Birinci yobaz — Canım efendim okumamı şaşırıyorum!.

Yardak — Duydun mu usta?. Hoca efendinin önünde yazılmış kitap var, okurken şaşırıyor... Ya benim önüme koyduğun kitap yazısız... Ben nasıl doğrusunu okurum?. (*Gülüşmeler.*)

Birinci yobaz— Sus köpek!.

İkinci yobaz — Ne olacak efendim soytarı makulesi herifler.. Aldırış etme mollam!. (*işine devam ederek*) Yel için.. Bel için.. Kulunç için... Akron için...

Birinci yobaz— (*Kitabı göstererek*) Bu öyle bir kitabı müstetaptır ki ne varsa hepsini câmi.. Bu öyle bir kitap ki...

Hokkabaz — Hakkın var yavrum. Sen daireni ele al!.

Yardak — Başüstüne pehlivan!.

Hokkabaz — Bazırgânlar gelir Hintten, Yemenden malû meta getirip satarlar...

Yardak — Belli belli..

Hokkabaz — Sattıkları metaların hesaplarını deftere şöyle yazarlar.. Evel beyaz.. Şimdi beyaz yazılar.. Yazılar!

Yardak — Oh yazılar.. Yazılar..

Hokkabaz — Yavrum buncağazı gördün seyrettin...

Yardak — Belli belli..

Hokkabaz — Dahası var..

Yardak — Aman usta görelim!.

Hokkabaz — İstanbulun balıkları meşhurdur değil mi?

Yardak — Belli belli..

Hokkabaz — Aktarı cihana bunları bildirmek için dalyan dalyan dolaştım.

Yardak — Belli belli..

Hokkabaz — Her çeşit balıkların resmini aldım.. Buraya nakşeyledim..

Yardak — Sahi mi usta?

Hokkabaz — Elbet zahir!.

Yardak — Aman görelim!.

Hokkabaz — (*Kitaptaki balıkları göstererek*) Envai türlü balıklar.. Oh balıklar!.

Yardak — Balıklar.. Balıklar..

Birinci yobaz— (*Kır kahvecisine seslenerek*) Kahveci başı.. Beri gel!

Kır kahvecisi — (*Yobaza yaklaşır*) Buyur hocam?!.

Birinci yobaz— Mehmetle Gül daha görünmediler!.

Kır kahvecisi — Evet.. Ama gelir gelmez size işaret ederim.. Merak etmeyin, siz işinize bakın!

Birinci yobaz— Pekâlâ.. Pekâlâ.. (*Kitaptan okumıya devam ederek*) Haza duayı Şeyh Ahmed rahmetüllâhi aleyh buyurdu ki cemi derde derman için gün çıkarken ve batarken okuyup üfüre amma şart bu ki..

Hokkabaz — Hele yavrum güzel güzel yalılar.. Bunları da resmeyledim.. Yalılar yalılar..

Yardak — Oh yalılar.. Yalılar...

Yedinci tablo

(İki büyük toparlak delik. Sağdakinin ardında yobazlar ve kalabalık.. Soldakinde hokkabaz, yardağı ve seyirciler. Deliklerin ardı ışıklıdır. Önü yani sahnenin ön plânı, mavi ışık içindedir. Halkın uğultusu belli belirsiz duyulur..)

İblis — (*Sağ taraftan gelerek*) İhtiyar dostum!. Nasıl eğleniyor musun?!.

Çınar — (*Sol taraftan gelerek*) Hayır!. Bu rezalet.. Bu maskaralık.. Bu...

İblis — Bir tek kelime!. Bu.. bir panayır!. Adı üstünde.. Pa..na..yır!

Çınar — Evet ama yeri, at oynatacak meydanı fena seçtiniz. Çünkü burası panayır yeri değil !.

İblis — Peki ama hiç olmazsa bu mukayeseyi de beğenmedin mi? Sağda iki dindar.. Solda iki soytarı !.

Çınar — Bana dürbünün tersini tutma !. Benim, hakikatı görecek gözüm var !. Sağdakiler zehirliyor.. Soldakiler güldürüyor..

İblis — Ama sağdakiler de, soldakiler de birer gözbağıcı değil mi ?.

Çınar — Sağdakiler en güzel gözlere mil işliyorlar.. Soldakiler gözlere bir an için ortalığı bulanık gösteren bir tül bağlıyor·

lar.. Sağdakiler, makbul bir örtüyü işledikleri büyük faciaya perde yapmışlar. Soldakiler açık alınla yaptığımız hokkabazlıktır diyorlar. Sağdakiler riyakâr.. Soldakiler açık yürekli, basit insanlar!..

İblis — Dostum!. Görüyorum ki artık müdafaadan hücuma geçmişsin!. Sağa sola eline geçen taşı atıyorsun!.

Çınar — Evet taşlıyorum!. Bu seni kızdırmamalı! Çünkü taşlanmağa alışıksın!. Hatta ortaklık ettiğin şu iki yobaz da sana hitap etmek istedikleri zaman isminin başına «taşlanan» sıfatını ekliyorlar.

İblis — Evet, sayısız yıllardanberi taşlanıyorum. Lâkin ne yazık ki dostum, taşı gediğine koymasını bilmiyorsunuz!.

(Bu ara sağ tarafta kalabalık içinde Mehmet ile Gül görünür. Kır kahvecisi onlara yaklaşır.. Bir şeyler sormağa başlar..)

İblis — *(Kır kahvecisini göstererek)* Şu kahveci de hoşuma gitmiyor!.

Çınar — Sakın ona dokunma!. O benim en iyi dostum!.

İblis — Merak etme!. Beni yanına yaklaştırmıyor. Fakat..

Çınar — Sakın ha!. *(Yuvarlakların ardındaki sesler vüzuh peyda eder.)*

Birinci yobaz — Bu rub'u meskûnda aransa bulunmaz, eşi menendi olmıyan öyle bir kitaptır ki...

Hokkabaz — Oh gemiler.. gemiler..

Yardak — Gemiler.. gemiler..

Hokkabaz — Bunları da gördün seyrettin yavrum!.

Yardak — Pek hoş ustacığım!.

Hokkabaz — Her işin neticesi..

Yardak — Elbet âsân olur ustacığım!.

Hokkabaz — Mademki öyledir..

Yardak — Belli belli..

Hokkabaz — Eveli beyaz, âhırı beyaz..

Yardak — Oh beyaz.. beyaz!.

Hokkabaz — Yavrum beni dinle!.

Yardak — Canım usta kulağım sende!.

Hokkabaz — Buncağazlar yerine!!

Yardak — Aman usta merak ettim, bunları nasıl yaptın, onu söyle!

Hokkabaz — Ne sihirdir, ne keramet elçabukluğu bir marifet!

Yardak — Pir ol pehlivan ! (*Yuvarlakların ardındaki ışıklar birden söner, muşamba perde kapanırken*)

İblis — Öteki fasılda sana başka hüner, başka marifet!

(Çınar muşamba perdenin arkasında, İblis önünde kalır)

Sekizinci tablo

(Muşamba perde önünde... Sarı mahrutî ışık.. İblis yalnız.)

İblis

— Taşlanmak!. Daima taşlanmak!. O mahut, kan kokan ayda kızgın çölde gezemiyorum. Çünkü binlerce yarı çıplak insan beni taşa tutuyor.. Sanki görüyorlar, geçtiğim yolu biliyorlarmış gibi.. Taşlanmak!. Peki ama bu benim kabahatim mi?. Bu yokluk ve varlık içinde onunla, o fanteziyi seven rakibimle bir komedya, daima insanların aleyhine netice veren bir komedya oynuyoruz! Bu galiba Dante'nin: «Divinia comédia» dediği olacak!.. Fakat ben oyuna nasıl karıştım, onu bilmiyorum!. Bir zafer sarhoşu gibi oynuyorum!. Kendini kaybetmiş, sefih bir kumarbaz gibi oynuyorum.. Anlaşılan sonuna kadar da oynıyacağım'. Bu varlık ve yokluk devam ettiği müddetçe.. Onu ben mi yıkacağım!.. Yoksa o mu yıkacak!.. Ne ben!. Ne de o! Kendi kendine yıkılacak!!. En sonunda ikimiz kalacağız! *(gökleri göstererek)* O!. Ve ben!.. Bakalım perde, kimin üstüne kapanacak?. Hesaplarıma bakacak kadar ayık olmuş olsaydım neticeyi şimdiden tahmin edebilirdim!. Yazık ki sarhoşum. «Fenalık» kadehi elimde! İçi-

yorum!. Ve içiriyorum !. Fenalık !! Ne tatlı, ne baş döndürücü bir içki !. Yago!. Otello'nun aziz dostu «Yago» da bu içki uğrunda canını verdi.. Ya Göte ?! Ona kadehimden bir yudumcuk içirdim.. Koca bir Faustu meydana getirdi.. Ya kadehin hepsini devirmiş olsaydı ?!. Korkarım dünyaya peygamber kesilirdi... Bunlara gelince.. bunlara.. Kadehimin yıkandığı çömleğin artık, bulaşık sularını içiriyorum.. Bunlar benim sadık kuklalarım !.. Fakat şu ateşe cezve sürmesini beceremiyen kahveci hoşuma gitmiyor !! Evet ateşe cezve sürmesini bilmiyor... Fakat başka işlerin ustası !!. Adam sen de... O, cibinliğime girmiş bir tek sivri sinekten başka bir şey değil !!.

(*Karanlık*)

Dokuzuncu tablo

(Beşinci tablodaki dekorun aynı.. Kahvenin içi.. Yalnız ışık sarıdır.. Petrol lâmbası ortadan kaldırılmıştır.)

Kahveci — (*Sol taraftan girerek*) Girin! Çabuk girin.. Kapıyı kapayın!.. (*Gül ve Mehmet soldan girerler*)

Mehmet — Peki ama ne oluyoruz.. Bu telâşın ne böyle? Anlamadım!

Gül — Öyleya. Sen bizi tanıyor musun?.

Kahveci — Dur kızım. Elbet işin içinde iş var. Durun acele etmeyin anlarsınız!. (*İkisinin arasına girerek gizlice*) Sakın hocalara yaklaşmayın!. Çünkü size tuzak kurdular!.

Mehmet — Tuzak mı?.

Gül — Ne tuzağı?. Ayol neler söylüyorsun!. Hiç hacıdan, hocadan insana fenalık gelir mi?.

Kahveci — Zavallı kızım!. Ne çıkarsa onlardan çıkar..

Mehmet — Anlat, sabırsızlanıyorum!

Kahveci — Bu gece daha ortalık ağarmadan buraya Arılık köyünün ağası, Hacı Alilerin damadı geldi!

Mehmet — Yanlışın olacak... Hacı Alilerin damadı biz yola çıkarken çardağın altında sofrayı kurmuş, içiyordu...

Gül — Öyleya.. bizi gördü de gülegüle gidin dedi.. Mehmede sağlık diledi...

Mahmet — Sakın benzetmiş olmıyasın!

Kahveci — Hayır!. Ben de tanımıyordum ama kendisi kim olduğunu, neyin nesi olduğunu bana ağzıyle söyledi! Sonra hocaları çağırttı.. Onlar onu çok evel tanıyormuş... Meğer siz yola çıktıktan sonra o kısrağına atlamış, dört nala sizden evel buraya koşmuş... İkinizi de hocalara anlattı.. (*Mehmede*) sana... delikanlı sana, kin güdüyormuş... Büyü ile, afsunla, sihirle, ilâçla seni hocalara öldürtecek.. Malını, mülkünü elinden alacak... Ortada ne suç, ne de suçlu olmadan seni yok edecek.. Güya sen ecelinle ölmüş olacaksın!.

Mehmet — (*Hayretle*) Ya?!. Demek.. tuzak ha!.. Tevekkeli bu kadar üstüme düşmedi.. Kendini git hocalara göster, onlar sana bir dua okur, bir ilâç verir, iyi olursun! Dedi, durdu. Üç dört kere eve geldi.. Beni yoklar gibi yaptı.. Vay anasını!.. Tuzak ha!..

Kahveci — Evet tuzak! (*Güle*) Sana da kızım.. sana da kem gözle bakıyor. Seni de bir paralık kahpe yapacak, köylüye taşlatacakmış.. Yahut. köyden sürgün edecekmiş ama — ayıptır söylemesi — senden hevesini aldıktan sonra.. İşte o üç köpek herif bütün bu kumpasları şuracıkta, şu gördüğünüz masacığın etrafında kurdular.. O, yobazlara paralar vadetti. Onlar da ellerinden geleni artlarına koymıyacaklarına söz verdiler. Hem de çok, ama pek çok sevindiler..

Gül — İnanmıyorum, insan bu kadar kötülük yapabilir mi?. İnanmıyorum.. *(Mehmede)* İnanma Mehmet!.. Bu adam yalan söylüyor. Hacı Alilerin damadı ne de olsa köyümüzün ağasıdır.. Ondan bu kadar kötülük çıkmaz.. Hele o iki sarıklı hoca.. inanmam..

Kahveci — İnan kızım inan.. Bütün bunları yanımda konuştular.. O, ikinizi de hocalara tarife hazırlanmışken ben söze karıştım.. Mehmet mi? dedim.. Tanırım o soysuzu, ona benim de kinim var...

Gül — Ne diyorsun?..

Kahveci — Tabii yalan soylüyordum.. Böylelikle işe karışıp sizi kurtarmak istedim. Ona: ağam senin yoluna canım kuaban.. Var sen git.. Ben hocalara Mehmedi gösteririm, dedim... İnandı.. Bana da vaitlerde bulundu. Kalabalık sökün edince hiç hocaların etrafından ayrılmadım, dört bir yana koştum.. Size benzer birisini gördükçe çevirdim.. İsmini sordum.. En sonra...

Mehmet — Ya.. demek öyle ha... tuzak... zehir... *(Güle)* Nasıl Gül? Demedim mi sana?. O herife inanım olmadığını!!.. Biliyorum.. Kuyumu kazıyor... Soysuz köpek!!.

Gül — Şaşırdım dona kaldım.. Ne diyeyim bilmem ki.. Oof.. başıma bir ağrı geldi!!..

Kahveci — Hem dahası var.. Mehmet bazı gizli işler görüyormuş, ondan da haberi olduğunu söyledi!!

Mehmet — Anlamadım!!..

Kahveci — Bizlere.. bizim gibilere yataklık ediyor-

muşsun!.. *(Mehmette telâş)* Korkma!.. Ben senin adını duydum delikanlı. Elbet ergeç mükâfatını göreceksin!. Hele kurtulalım! Hele aslan zincirini koparıp kükresin!. Ondan sonra onlarla kozumuzu paylaşırız!. O soysuzlarla, bizden olmıyan o satılmışlarla!!. .

Mehmet — Peki ama sen kahveci değil misin??

Kahveci — Yirmi gündenberi kahveciyim.. Fakat hakikatte bu uğurda çalışan elebaşılardan biriyim... Ne olacak!?.. Adsız bir elebaşı!!.. Adımı şimdilik sormayın!!.

Mehmet — Ya! Sana artık inandım...

Kahveci — İnan!!... Yarına.. hepimizin emek verdiği yarına da inan!!. Emi?...

Mehmet — İnanıyorum.. İstedikleri kadar bana kâfir desinler!!. İstedikleri kadar bana diş bilesinler!! Yine inanıyorum... Ben toprağımın ağası değil miyim!!.. Eğer toprağımı soysuzlara, ele güne peşkeş çekmek istemiyorsam inanmalıyım!!..

Kahveci — Sen de kızım inan!!.. Emi?..

Gül — Mehmedin inandığına ben de inanıyorum!!..

Kahveci — Bütün bu konuştuklarımız aramızda kalsın.. Ben yine kahveciyim.. Sen de derman arayan Mehmet.. Bir şeycikten de haberi olmayan Gül!!..

Mehmet — Merak etme.. Ben sözümün eri bir delikanlıyım.. Gül de böyle şeylerde bir erkekten farksızdır!! Yeter ki ben bu dertten, bu dalak hastalığından yakamı kurtarayım, başka bir şey istemem!!.

Kahveci — Onun kolayı var.. Sana sulfato vereceğim.. Üç gün üstüste üçer tane alırsın!!

Biraz da perhiz yaparsın!!. Ne olacak bu hepimizin başından geçen bir hastalık!!. Ustası olduk artık bunun!!. *(sağ tarafa gider)*

Mehmet — Gördün mü boşu boşuna yorulduk... On saat yollarda eğlendik...

Gül — Kim bilirdi ki böyle şeyler başımıza gelecek!

Mehmet — Ama iyi oldu.. Olup bitenleri öğrendik.. Allah vere de büsbütün rahatsızlanmasam!!.

Gül — İnşallah bir şeyciğin kalmaz.. Bak bu iyi adam sana ilâç verecek..

Mehmet — Bu ilâcın adını duydum.. Birebir geliyormuş diyorlar.. *(Kahveci sağdan kinin kutusuyla gelir)*

Kahveci — Al aslanım. Dediğim gibi kullanırsın!. Su ile eritmeden hemen yutarsın.. Olmaz mı?.

Mehmet — Peki.. Allah senden razı olsun..

Gül — Eksik olma, sağ ol Ağam!!.

Kahveci — Haydi yolunuz açık olsun.. Ben günü gelince sana geleceğim; sen bize lâzım olacaksın!!.

Mehmet — Gücüm yerine gelsin, ondan sonra gör beni!!. Eyvallah! Eksik olma.. Allah senden razı olsun!!

Kahveci — Gülegüle gidin!!.. *(Mehmet ve Gül soldan çıkarlar)*. *(Kahveci yalnız.. Biraz düşünür, koynundan bir tomar kâat çıkarır, açar, bakar.. Sonra birdenbire karar vermiş gibi sağ tarafa doğru gider.)* Arkadaş!!.. *(sağdan ihtilâlci girer)*

İhtilâlci — Ne var?..

Kahveci — Bu gece kağnının arkasından biz de yü-
rüyeceğiz!!. İkimiz de...

İhtilâlci — Sen de beraber mi geliyorsun!!..

Kahveci — Evet!! Bu akşam bu oyunu burada bi-
tiriyorum!! *(ayak sesi duyulur)* Saklan!
(ihtilâlci sağa kaçar.) *(Birinci yobaz*
telâşla soldan girer)

Birinci yobaz — Yahu! Kahveci başı!.. Gül le Mehmet
halâ görünmediler!!. Ne olacak?!

Kahveci — *(Aptal gibi bir hal alarak)* Ya?!!. Gel-
mediler!!. Ama.. gelecekler!!... Belki de
geldiler... Yahut... geliyorlar!

Birinci yobaz — Canım ne biçim lâkırdı bunlar?.. geldi-
ler mi, yoksa gelecekler mi?

Kahveci — *(Sayıklar gibi)* Bilmem... geldiler... geli-
yorlar .. gelecekler!!..

İkinci yobaz — *(Telâşla soldan gelerek)* Yahu ne oldu?.
Gelmişler mi?...

Kahveci — *(Aptal aptal aynı oyuna devam ederek)*
Geldiler... geliyorlar.. gelecekler!!...
(Büyük perde iner)

Onuncu tablo

(Siyah muşamba perde önünde.. Sarı mahrutî ışık... Tam ortada büyük ve acaip şekilde yapılmış bir şatranç masası ve edevatı.. Çınar solda, İblis sağdadır).

İblis — Bitirelim!!..

Çınar — Hile yapıyorsun!!..

İblis — Bu benim âdetim... Bana hile yapıyorsun demek, gözünün üstünde kaşın var demek gibidir. Canımın altındaki başlıca huylardan biri de «Hilekârlık» dır.. Nasıl uyuza kaşınma denemezse bana da «Hile yapma!» denemez!!..

Çınar — Fakat partıyı kazanıyorum!!..

İblis — Ya?... Ben de buna şaşıyorum!!..

Çınar — Öyle ise!!..

İblis — Oynayalım!!..

Çınar — Ama biliyor musun ki bu bir zekâ oyunudur...

İblis — O muhakkak!!.. Onun için kendime güveniyorum!!..

Çınar — «Kaplumbağa ile tavşan» hikâyesini bilir misin?!

İblis — Ne demek istiyorsun ihtiyar dostum?!..

Çınar — Hani tavşan koşuda kendisine çok itimadı olduğu için her şeyden evel uyumuş, sonra...

İblis — Anladım beni tavşana benzetiyorsun!!..

Demek istiyorsun ki emek, durmaksızın adım adım yürümek, istemek, çalışmak.. bütün bunlar zekânın fevkindedir.. Öyle mi?... Öyle ise oynıyalım dostum!!...

Çınar — Bile bile lâdes ama oynıyalım!!.. *(Satranç oynamıya başlarlar.. Oyun başlar başlamaz harp musikisi kademe kademe yükselecek, oyunun sonuna doğru en büyük şiddetini bulacaktır.)* Sür bakalım!!..

İblis — Kış!!..

Çınar — Yağma yok!!.. *(Sahne musikisi başlar başlamaz Satranç oyununa ait tabirler bir tek kelime halinde - ikisi arasında geçecek.. İkisi de büyük bir dikkatle oynar.. İblisin gittikçe sıkıştığı anlaşılır..Musikinin sonuna doğru Çınar: "Şah!» «Şah!» diyerek şahı esir etmek istediğini anlatacak..)*

Çınar — Şah!

İblis — *(Sıkıntı içinde şahı kaçırmıya uğraşır)* Hayır!!..

Çınar — Şah!!..

İblis — Hayır!!.

Çınar — Şah!!..

İblis — *(Artık mağlubiyetini anlamıştır... Bitik bir halde şahı ileriye doğru biraz sürer. Devirir.. Sonra birdenbire doğrularak)* Artık... bitti... Yenildim!!.. Ooh... bu ne hava.. Bu ne sıkıntı!!. Ortalık kan kokuyor.. Barut kokuyor!!... Uğultu!!.. Dalga dalga yükselen insan uğultusu... Devrilenlerin, düşenlerin, haykıranların uğultusu!

Çınar — Bu, bütün bir dövüşün, didinmenin, nihayet kurtuluşun musikisi değil mi?..

İblis — Evet.. Fakat kulaklarımı tıkayacağım!!.. Duymak istemiyorum!!..

Çınar — Kulaklarını tıkasan bile beyninin içinde uğuldayacak!!

İblis — Evet ama ben yıllarca sessizliğe, tekkelerde afyonlu musikiye, sarayda kuytu dehlizlerde boyunlara indirilen satır seslerine, gücü yetmezlerin boğuk haykırışına, dişlek taassubun ağız şapırtısına alışmış, bu taun havasına istediklerimi de alıştırmıştım!!...

Çınar — Ya şimdi?!.

İblis — Şimdi.. bir volkan lâvlarını saçıyor... Bir kalp işidilmemiş bir tempo ile çarpıyor!!.. Artık yıkılıyorum, devriliyorun!!.. Fakat daha evel sana «Mefisto feles»in dediğini hatırlatmak isterim: «Ben kediler gibi diri farelerle oyun oynamasını severim... Kediler fare leşinden haz etmez!..» Anlıyor musun! Benim işim dirilerin arasında... Leşlerle işim yok!!.. Onun, Arılıköyü ağasının leşini sana taşıtacağım!!..

Çınar — Ben bir leş kargası değilim!!..

İblis — Onun leşini, senin bu çöküк omuzların taşıyacak!!.. (*karanlık.. İblis kaybolur.. Musiki azamî dereceyi bulmuştur. Fırtına.. rüzgâr.. şimşek*!!..)

Çınar — *(Karanlığın içinde)*
Allahım!!.. Allahım!!.. sana yalvarırım... anlımın yazısından fazlasını bana çektirme!!.. Allahım... Allahım!!..

(Muşamba perde bir buçuk metre kadar aralanır)

Onbirinci tablo

(Aralık yere bembeyaz bir perde gerilmiştir, arkasına kuvvetli mavi ışık.. Dumanlar.. Yavaş yavaş bir dala asılmış Hacı Alilerin damadı ile fırtınaya tutulmuş İblis'in silûetleri belirir... Sahne musikisi...)

Çınar — *(Haykırarak)* Ya.. öyle mi?.. Yolun cehennem olsun!!.. Yalnız unutma ki ben mazlûmların değil zalimlerin leşini taşıyorum... Sen kanlı eteklerini sürüyerek git!!... Uzaklaş!!. Bil ki ben o akrabam gibi suçsuzların kellesini taşımıyorum. Güneşin doğduğu yere doğru adımlarını atma!!.. Çünkü oradaki kütleler de için için kaynıyor... Yolunu değiştir!!.. İnsan olmıyan yere, ucu bucağı bulunmıyan, barınması güç bir yere git te Tanrının hükmünü bekle!!.. Evet ben bir soysuzun leşini taşıyorum, fakat senin gibi kargalara tünek olmadım!!.. Uzaklaş, karakoncolos! Bu topraklardan uzak!!... Uzağa, ateşin kaynadığı yere, uzağa git!!.. Bizden uzak!.. Bir daha semtimize uğrama!!.. İstersen bu leşi de al, nihayetsiz yolculuğunda kemirir, kokusiyle beslenirsin!!... Hey Tanrım!!. Sana yalvarırım!.. Bana bir daha bu geçen acı günleri gösterme!.. Evet ben bu leşi ta-

rihin bu faslını kapamak için taşıyacağım.. Fakat senin büyük adına ant ederim ki onun üzerine bir sararmış yaprağımı bile dökmiyeceğim!!.. Ondan artık her şeyimi esirgeyeceğim!!. (*Işık değişir.. Musiki artık sükûn bulmuştur... Silûetler kaybolur.. Dipteki sağ köşede adaleli bir kol silûeti yayla yukarıki sol köşeye doğru altı ok atar)*

Güneşin çelik yayından fırlayan bu altı ok yedi kat göklere kadar fırladı... Bu altı ok binlerce yıl sonra bozkurdun tamamlıyamadığını muhakkak ki tamamlıyacak!.. Güneşin çelik yayından fırlayan bu altı ok hedefini aslâ şaşırmıyacaktır!!...

(*Ön perde iki dakika kapalı duracak*)

Onikinci tablo

(Yirmi beş yıl sonra.. Birinci tablonun geçtiği çınar altı, fakat Viranlık nahiyesi fabrika bacaları ve muntazam binalarla dolu bir silûet halini almıştır. Çınarın etrafına betondan yüksekçe bir kenar çevrilmiş, çiçekli bir tarh yapılmıştır. Çınarın bütün dalları renk renk ampullerle donatılmış; vakit gece.. Uzakta eğlenen bir halk uğultusu.. Belli belirsiz, fakat hayat dolu bir musiki)

Birinci adam — Yirmi beş yıl sonra kim inanırdı ki burası böyle olacak.. Kim inanabilirdi!!.

İkinci adam — İnananlar, inanmış olanlardır ki bu eserleri meydana getirdiler!!..

Birinci adam — (*Sağ tarafa bakarak*) Geleni tanıyor musun?...

İkinci adam — Hayır!!.. Kim?..

Birinci adam — Bu kadına Gülana diyorlar.. Yirmibeş yıl önce daha teli duvağı başında iken kocasiyle birlikte deyme babayiğitlerin başa çıkamıyacakları işlerin üstünden gelmiş!!..

İkinci adam — Kocası sag mı?!.

Birinci adam — Hayır... O büyük günde şuracıkta, şu gördüğün tepecikte öldü!

İkinci adam — Öyle ya, orada bir abide var.. Hani kükreyen bir arslan kafası!!..

Birinci adam — Evet.. Mehmetçik orada gömülü!!..

Gül — *(Sağdan girer.. Beyaz, sade ve uzun bir elbise giymiştir.. Yüzü tertemiz, boyasız.. Yalnız alnında ve yanaklarında biriki çizgi...Adeta bir madonna edasiyle ağır ağır ilerlerken bir an durur)* Tünaydın!!.....

24

Birinci ve ikinci adam — *(Şapkalarını çıkarıp hürmetle başalrını eğerler)* Tünaydın!!.. *(Gül sol taraftan çıkar)*

İkinci adam — Ne kadın Allahım!!.. Sahiden, tam manasiyle bir ana!!...

Birinci adam — Bu Gülananın yirmibeş yıl önce hiç okuması yazması yoktu. Şimdi yıllar vardır ki şu öksüz çocuklar yurdunu yalnız başına idare ediyor... Anasından, babasından, Mehmedinden kalan tarlaları, öteyi beriyi sattı savdı, bu yurdu kurdu. O şimdi bir bilgen kadındır. Bazı günler köylülere, işçilere, kadınlara nasihatlar verir...

İkinci adam — *(Hayretle)* Ne diyorsun?!. Vaktiyle okuması, yazması olmıyan bu köylü kadını şimdi bir bilgen mi?

Birinci adam — Evet.. bu kadıncağız okuduğunu başkalarına yarar bir meta haline getirmiştir... Okudu ve okutuyor.... *(Kafileler sökün etmiye başlar... herkesin elinde meşaleler. Bağrışmalar... Ayak oyunları.. Bütün sahne kalabalık bir meydan halini alır... «Gül» kalabalığın içinde görünür)*

Gül — *(Gördüğü birkaç öksüzü severek)* Yavrularım benim!!.. Çocuklarım, miniminiciklerim!!.. *(Etrafını kuşatmış olan*

kalabalığa) Eğlenin delikanlılar!!.. Eğlenin!! Bize bu günü yirmibeş yıl önce şuracıkta yatanlar hazırladılar .. Onları unutmayın!!..Onları unutmıyalım!!. Onlar, yaşayanlar için öldüler... Yaşayanlar da onları dünden bu güne, bu günden yarına bağlıyan zincirin birer altın halkasıdır!!.. Onlar ölmeseydi bu toprak çimlenmiyecek, hayat başlamıyacaktı. Evet hayat toprağın içinde biter; fakat yine oradan fışkırır, başlar!!.. Eğlenin!! Bu gün bizim!!. yarın da bizimdir!!.,. (*Alkış.. kargaşalık!!.. ayak oyunları*)

Kalabalık — Eğlenelim.. Bu gün bizim..
Bu gün bizim.. Yarın bizim...
Çalışalım... Eğlenelim..
Her gün bizim, her gün bizim...

Çınar altı, bütün bir yurt!
Yuvasından çıktı bozkurt!
Eğlenelim.. Bu gün bizim...
Her şey bizim.. Evet bizim!! ..

SON